

Die Johannese *Logos* kom opnuut tuis in Afrika

J A du Rand

(Randse Afrikaanse Universiteit)

ABSTRACT

The Johannine *Logos* once again comes home in Africa

In many parts of Africa people are still staggering under the burden of colonialism, civil wars, illnesses, drought, famine, poverty and corruption, to name but a few. On the other hand, one should also take notice of the warmth of its variety of peoples, the family and community values and the promotion of mutual care. Who is Jesus in the midst of all this? Jesus has many faces in Africa, like being the master of initiation, the chief, the ancestor and elder brother, the healer and the liberator from suffering, to name some.

1 INLEIDING

Die vorm van die landkaart van Afrika is soos aardrykskundige poëतिक. Dit laat betekenis ontwaak in die waarnemer. Dit lyk soos 'n groot hart wat skeefgetrek lê soos hy klop om sy miljoene unieke mense van lewe te voorsien. Vanuit 'n negatiewe hoek sien enige waarnemer te maklik net die koronêre defekte, soos die nimmereindigende burgeroorloë, siektes, hongersnode, armoede en korrupsie, om 'n paar te noem. In die warm hartklop pols egter ook die hartlikheid van sy verskeidenheid mense, die besondere godsdienssin, die rou aardse ekologiese bewussyn, om nie te praat van die besondere familie- en gemeenskapswaardes en onderlinge omgee vir mekaar nie. In dié “groot hart” word God op 'n unieke manier gehuisves as ons let op die uiteenlopende voorstellinge en simbole vir Hom (Schreiter 1992:ix).

Onder sendingkundiges is daar soms 'n relatiewe pessimisme oor die vraag of die Bybelse mensgeworde Jesus reeds volledig tuis gekom het in Afrika (Mbiti 1968:75; Appiah-Kubi 1976:11). Die doel van hierdie opname is om meer te verstaan van die inheemse voorstellings van die Bybelse Jesus, en om dit dan te vergelyk met die Johannese *Logos*.

2 'N VERSKEIDENHEID STEMME UIT AFRIKA

Om Afrika (in algemene sin) se siening en interpretasie van die Bybelse Jesus beter te verstaan, moet ons begin by akkulturasie en verinheem-sing. Vir sommige het die belydenis van Jesus Christus en sy boodskap die opsegging, sterker gestel, die verwerping van inheemse kulturele

waardes en gebruike eie aan Afrika beteken. Om 'n Christen te word, is soms geassosieer met die eenkant plaas van jou kultuureie. Verchristeliking is dikwels verwar met vereuropisering, by wyse van spreke. Met reg kan gevra word of die tipiese Afrika-waardes nie dikwels nader aan die Bybelse Jesus is as die afgelaaide en aanvaarde tipiese Europese waardes en gebruike nie. Die Bybelse Jesus het soms bloot 'n bestanddeel van 'n tipiese Europese pakket geword, onder die vaandel van evangelisering. Die bagasie wat saam met die Bybelse Jesus afgelaai is, het soms te swaar geweeg om ten volle opgeneem te kon word.

Op verskeie maniere is gepoog om Jesus te verinheems of te “verkoop”. John Mbiti (1968:72-85) stel Jesus voor as die oorwinnaar wat wonders doen, die opgestane Here. Hy oorwin die bose magte, peste, magie en die dood. Mbiti konstrueer parallele tussen die Bybelse en die tipiese wêreldbeeld van Afrika. Vir die doel van dié opname is noordelike en suidelike Afrika weggelaat en slegs gekonsentreer op die frankofoniese westelike en anglofoniese oostelike kulture en godsdiensbeleving.

E J Pénoukou (1982:362-379; 1986:69-106) bou sy christologie rondom 'n kosmotheandriese wêreldbeeld van Afrika. God, mens en wêreld vorm daarin 'n hegte eenheidsamevoeging). Volgens hom kontinueer lewe na iemand se dood terwyl die dood 'n noodsaaklike deurgang tot die lewe is. Dié ewige proses van herskepping en wedergeboorte deur die fases van geboorte, dood en hergeboorte, loop daarop uit dat iemand dáár deel word saam met God, die geeste, medemense en die kosmos. Christus is in só 'n proses die tussenganger tussen God en die hele skepping (Pénoukou 1986:74). Sy menswording is die hoogste uitdrukking van die kosmotheandriese (wêreld, God en mens) verhoudinge. Op so 'n wyse is God solidêr met die menslike bestemming. Om in Jesus te glo, beteken om in harmonie te leef met die kosmotheandriese wêreldbeeld van Afrika.

Charles Nyamiti (1984a:138-253). maak meer erns met die verstaan van die inkarnasie. Volgens tipiese Afrika-denke is inkarnasie die hoogste vervulling van persoonlikheid. En om persoonlikheid te bereik, is die hoogste vorm van menslikheid. Die mensgeworde Logos, 'n swart persoon, is by uitnemendheid die verpersoonliking van persoonlikheid. Om dus jou identiteit te vind, beteken om met Christus, die swart verlosser, te identifiseer. Christus se persoonlikheid is die draer van toegang tot gemeenskap met God en die ander geeste en medemense. Christelike spiritualiteit is die aktualisering van sodanige identifikasie met Jesus, die hoogste realisering van persoonlikheid.

Volgens H Sawyerr is Jesus die “ouer broer” wat 'n mistieke verbintenis het met die Christene van Afrika (1968:72; vgl Pobe 1979:81-

99). Christus is die stigter van die groot Afrika-familie van Christene, die Kerk.

Kwesi Dickson (1984) se interpretasie van 'n Afrika-teologie van die kruis is aangrypend. Hy maak ten regte beswaar teen die tipiese westerse siening van die dood as die einde. Volgens die Afrika-denke is dood die geleentheid tot lewe. Jesus se dood aan die kruis is die deurgang tot lewe vir die gemeenskap wat dit met feestelikhede vier. Anselme Sanon (1986:143-166) sluit daarby aan as hy Jesus sien as die inisierder van die toekoms. Puberteitsinisië, volgens Afrika-gebruike, beteken om van 'n laer na 'n hoër status bevorder te word, met nuwe regte en volle lidmaatskap van die betrokke gemeenskap. Net só sien hy die verskillende fases in Jesus se lewe as inisiasies op pad na perfektheid (Heb 2:10; 7:28). Die klimaksinisië in Jesus se lewe is die kruis en opstanding. Dit het Hom tot 'n hoër status voor God gebring. Die Christene, as navolgers van Christus, moet in sy inisiasievoetstaple volg om te kan deel in sy verhoogde status en "lidmaatskap".

Aylward Shorter (1985:64; 1986:51-58) vergelyk Jesus, die geneser met die tipiese toordokter van Afrika en vind heelwat parallels. Die klem val op holistiese genesing. Jesus is die verwonde (as gevolg van sy kruisdood) geneser, wat deur sy wonde aan sy Vader te toon, vir Christene genesing bring. Genesing word deur die sakramente bemiddel, deur die Heilige Gees.

Volgens Bénézet Bujo vervul Jesus die rol van die proto-voorouer. Hy is die hoogste model van voorouerskap. In Jesus ontmoet die Afrika-Christene hul voorouers (1981:41-52; 1982:143-156; 1986:79). Bujo gaan só ver om te sê dat die titel "voorouer" vir Jesus ander titels soos Logos en Kurios moet verplaas. Op só 'n wyse sal Jesus weer in Afrika tuis kom.

Charles Nyamiti sien Jesus ook as die voorouer, die Een wat die middelaar is tussen God en sy aardse nakomelinge. Hy is die tussenganger tussen die dooies en die wat nog leef. God, die Vader, is die voorouer van die Seun en die Seun is die afstammeling van die Vader (Nyamiti 1984b:74; 1987:29-48; vgl 1985:28-48). Die Afrika-mens beleef die verbintenis met sy voorouers in die ritueel (Kabasélé 1986: 127-141). Christus is die broer-voorouer by uitnemendheid en pas in by die Goddelike Drie-eenheid. Deur Christus se menswording het mense verlossing ontvang en die versekering van hul bestemming by die voorouers. Die ritueel van die mis word sodoende 'n daaglikse kommunikasie met die voorouers. Deur die Heilige Gees beleef die Afrika-mens die voorouerverhoging as sy bestemming, en vier dit deur die mis en gebed en toewyding aan die heiliges wat reeds op grond van hul verhouding met God by Hom is. Enige rassediskriminasie word dus gesien as 'n

ontkenning van voorouerverwantskap in Christus (Young 1986:47; Mofokeng 1983:64).

Die bogenoemde oorsig oor die prominentste beskouinge oor Christus in Afrika toon veral twee uitstaande tendense. Eerstens, die misterie van die menswording van Jesus word vanuit die sosio-kulturele raamwerk van Afrika self beskryf. Hy is byvoorbeeld as mens die generer, stamhoof, ouer broer, hoofiniseerder, voorouer en swart Messias, om die belangrikstes te noem. Die tipiese Afrika-situasie leen hom daartoe om Jesus te beskryf as die bevryder, die oorwinnaar oor die vernietigende bese magte wat Afrika se inwoners bedreig. En tweedens, die christologieë dring telkens deur tot die volle menslike wese van elke individu. Dit word eties en deur rituele beleef. Jesus word werklik mens in konkrete (en haggelike) alledaagse omstandighede.

As moontlike kritiek, sou gesê kon word dat die tipiese Afrika-christologieë die menslike deel van Jesus ten koste van die goddelike oorbeklemtoon. Jesus is veel meer as net die Galilese boorling of politieke rewolusionêr. Die Bybelse betekenis van die Heilige Gees word ook soms misverstaan. In Afrika moet christologie vertaal word in ekklesiologie om gemeenskapsrelevant te kan wees. Akkulturasie, verinheemsing, bevryding en genesing moet noodwendig uit die ewige christologie afgelei kan word. Sogenaamde “wit” christologieë uit koloniale geleedere moet verinheems aangebied word om die Afrika-mens in sy tipiese nood ’n bevrydende ervaring van Jesus te laat beleef.

3 DIE MENSGEWORDE LOGOS: GESELEKTEERDE ASPEKTE

’n Karakterisering van die Johannese Jesus is gekompliseerd. Daarom word nie gefokus op die “teologiese” Johannese Jesus nie, maar eerder penstrepe getrek oor die karakterisering van Jesus volgens die Johannese vertelling.

Gerald Prince (1987:12) tipeer karakterisering as “... an existant endowed with anthropomorphic traits and engaged in anthropomorphic actions; an actor with anthropomorphic attributes” Só ’n definisie bied ’n handige vertrekpunt, maar oorbeklemtoon die handeling ten koste van karakterisering en stel sodoende die akteurs bo die plot. ’n Karakter is altyd groter as die somtotaal van sy/haar literêre dele (Thompson 1993: 179; vgl Gowler 1994:215). Wat byvoorbeeld geskryf is oor ’n historiese karakter kan nooit volledig wees nie. Dit vorm slegs die pre-tekst tot verdere navorsing. Dit is ook van toepassing op die Johannese Jesus.

Volgens die tipiese Palestynse sosio-kulturele milieu moet die Johannese Jesus eerder in sy interaksie met ander “karakters” verstaan word. Dit sluit ook nouer aan by die tipiese Afrika-milieu. McCracken (1993:31; vgl Rotz 1998:81-92) noem dit “interdividuele” karakterise-

ring. Die volgende Sotho en Tswana gesegde gee uiting aan só 'n aaneengeskakelde karakterisering. *Motho umuntu ga uBantu* (“Ek is omdat ek behoort”). In die narratiewe wêreld van die Johannese verhaal kry ander “karakters” juis eers betekenis in hul interaksie met Jesus, die protagonis (Culpepper 1983:145; Du Rand 1985:18-36).

Jesus vervul ook verskillende rolle gedurende die verhaalgang (Culpepper 1983:110-114). Dié perspektief pas goed in by die algemene Afrika-verwagtinge van Jesus. Ter illustrasie, in die sogenaamde **pre-historiese** periode, is Jesus beskryf as die Goddelike Logos wat optree as God se gevolmagtigde agent in sy skepping. Gedurende die **historiese verlede** is Jesus die vervulling van die profete se hoop (Joh 8:56; 12:38; 13:18; 15:25). En in die **teenswoordige** periode tree Jesus op as dié Een wat genees en die Gees oor sy dissipels uitblaas, tiperend van die nuwe skepping (Joh 20:22). Gedurende die **historiese toekoms**, die periode van die kerk, tree Jesus op deur die Parakleet (Joh 14:16), terwyl Hy gedurende die finale periode, die **eskatologiese toekoms**, as die Seun van die mens vertel word (Joh 8:28) wat kom om te oordeel (Joh 5:21-29) (Culpepper 1983:106-112).

In die eerste hoofstuk van die Johannesevangelie word Jesus Logos, Lig en Lewe genoem. Dit is titels waarmee Afrika duidelik kan assosieer omdat dit fokus op funksie en oorsprong. Volgens die Johannese vertelling aanvaar sommige die protagonis Jesus terwyl andere Hom verwerp. Die teenkating van laasgenoemde groep word al hoe duideliker soos wat die verhaal ontvou. Jesus verteenwoordig die Vader en doen ook die wil van sy Vader (Joh 6:38). Die eenheid tussen Vader en Seun (Joh 10:30, 36, 38) is 'n bepalende aspek in die verstaan van die Johannese Jesus.

Jesus gebruik die selfopenbarende “Ek is”-uitdrukking om Homself as bekendmaker van die Vader te benoem (Joh 8:24, 25, 28). Hy tree daarom met goddelike gesag op. Hy is ook deurgaans bewus van sy uiteinde nadat Hy sy sending voltooi het: terug na sy Vader toe. Jesus bly egter die verbintenis tussen God en die gelowiges. Dit word intens beleef deur die begeleiding deur die Gees (Joh 14:19).

Verder, die Johannese Jesus tree só gemotiveerd op as gevolg van sy sending deur die Vader dat Hy soms veraf en ongevoelig mag voorkom. Dit kom veral na vore by die bruilof (Joh 2) en die dood van Lasarus (Joh 11). Sy optrede is egter gekenmerk deur “professionaliteit”. Hy doen eerstens die wil van sy Vader. Jesus se optrede binne die familie, as Johannese metafoor (Van der Watt 1999:48), pas goed in by die tipiese Afrika-verwagtinge. Die Seun maak die Vader bekend (Joh 1:1-14) en het deel in die “familie”-aktiwiteite (Joh 3:35, 5:29). Van der Watt (1999) het 'n betekenisvolle bydrae in dié verband gelewer.

Jesus se “tekens” konstitueer die aanbreek van die eskatologiese heil, sowel as sy eie identiteit as openbaring van God. Hy is die “weg” na die Vader toe (Joh 14:6), die Johannese Messias (Schnackenburg 1965:53) wat slegs sigbaar vir die geloofsoog was (Joh 20:30, 31). Sy dood word in die raamwerk van verheerliking vertel (Anderson 1996: 266; Smalley 1978:221). So ’n interpretasie van die dood is nie onbekend in die tipiese Afrika verband nie.

Op “interdividuele” vlak dra die reaksies en misverstande van die dissipels by tot die beter verstaan van Jesus. Hulle bely Jesus as Messias (Joh 1:41), Seun van God (Joh 1:49) en Koning van Israel (Joh 1:49). Netso, het die Fariseërs, priesterhoofde en skrifgeleerdes Jesus in perspektief geplaas deur hul negatiewiteit teenoor Hom (Joh 5:40-44). Hulle verstaan nie omdat hulle “van onder” dink en optree, tipies “van hierdie wêreld” is, en nie wil aanvaar dat Jesus se oorsprong en bestemming by sy Vader is nie. Jesus se genesende “tekens” (vgl Joh 9:41) lei tot geestelike insig en kom werklik “tuis” in die Afrika-verwagtinge.

4 TIPIESE AFRIKA-VOORSTELLINGS VAN JESUS IN VERGELYKING MET DIE JOHANNESE

Auseline Sanon (1992:85) verduidelik die wêreldwye soeke na Jesus soos volg:

“In the tradition of my tribe a new village is always founded on the banks of two currents of water, so that, at their confluence, the root, or place of rooting, of the village is found. In the new community of Christ, which must be founded on all the shores of the world, a junction must be struck at ... a confluence”.

Dit beskryf ’n legitieme verwagting uit Afrika-geledere. Volgens die tipiese Christologiese verwagtings van Afrika word Jesus onder andere in die volgende rolle geprojekteer:

4.1 Meester van inisiasie

Om Jesus as die meester van inisiasie voor te stel, beteken om Hom as die oudste “kind” te beskou wat die ander tot perfeksie in die proses van inisiasie lei. Dit is om die onsigbare te beleef deur die sigbare heen. Sanon (1992:93) sê dit is om aan die ewigheid te raak deur die simboliese van die huidige sigbare lewe. Dié rol herinner aan Jesus as die Johannese rolmodel (*Hupodeigma*, Joh 13:15) vir sy dissipels, wanneer Hy hulle “inwy” in die “geheime” van God. Jesus as die “oudste” is die tussenganger van inisiasie. Volgens Johannes kom Jesus van die Vader af en gaan Hy terug na die Vader toe. As Jesus sê “Dit is volbring”, het Hy sy taak van inisiasie op aarde voltooi. Deur sy opstanding het Jesus

sy “broers en susters” met Hom saamgeneem. En Hy laat die Parakleet vir sy volgelinge na, om hulle te lei tot volkomenheid (Joh 14:16, 26).

4.2 Hoofman

Die titel hoofman hoort volgens die tipiese Afrika-projeksies legitiem by Jesus. F Kabasélé (1992a:105) verduidelik dat in die inheemse taal Luba die term Christus vertaal word deur die woord **Mubaba** wat sowel “gesalfde” as hoofman beteken. Jesus word besing as “Luaba en ons hoofman” Die **Luaba** moet nog tot volle hoofmanskap kom, terwyl “hoofman” dit reeds is. Dit reflekteer ongeveer die verhouding tussen die historiese Jesus en die opgewekte Kurios (Joh 20:28; 21:7)!

Jesus is hoofman. Hy het satan oorwin, soos die luislang sy prooi toevou! Netsoos die tipiese hoofman staan Jesus ook op die oorgang tussen die fisiese en spirituele. Daarom kan Hy ook soos die genesers en fortuinvertellers hoor en sien wat gewone mense nie kan ervaar nie (Kabasélé 1992a:107) omdat Hy in God se kragveld opereer. Hy het van die Vader af gekom en tree op met gesag en insig (Joh 8:42). In Jesus het die onsigbare sigbaar geword. Netsoos die hoofman bring Jesus lewe en versorging vir sy eie mense, ook sy eie lewe (Joh 10:18; 20:31).

4.3 Voorvader en ouer broer

Jesus se woorde in Joh 14:6 roep sekerlik by die inheemse gees van Afrika die gedagte van ’n voorvader op: “Ek is die weg en die waarheid en die lewe. Niemand kom na die Vader toe behalwe deur My nie”. Die voorvader is die “weg” of “deurgang” na die hoogste wese toe. Die voorvaders beklee die hoogste posisie onder God in die hiërargie van lewendes. Hulle het mag en invloed om die lewe van aardse bewoners te beïnvloed.

Nie elkeen word na afsterwe ’n voorvader nie (Mbiye 1974:19; Mulago 1973:62, 68). Eerstens, die afgestorwene moes ’n deugdelike lewe gely het, en tweedens, ’n nageslag nalaat vir wie hy die tussenganger tot die hoogste Wese kon wees. ’n Tipiese voorvader moes ook ’n lang lewe gehad het, met ’n behoorlike begrafnis. Om as tussenganger tussen God en die mense te kan optree, moes die voorvader self die volheid van die lewe gesmaak het. Die agtergeblewenes neem hul toevlug tot die voorvader om hom te eer, maar ook om sy hulp en seën te bekom (Boulaga 1984:69).

’n Belangrike gebeurtenis in iemand se aardse lewe word ’n epifanie van die werking van die voorvaders. Daarom is die hele aardse lewe in die blikveld van die voorvaders. Toegepas op die Johannese Jesus, beteken dit dat die Vader die lewe gee, maar dat Jesus die Bemiddelaar daarvan is (Joh 11:25, 26; 17:2). Dit pas presies in by Afrika se verwagtinge van ’n voorvader. Die Bantoe-voorvader is nie soos in die

Westerse kultuur, slegs 'n herinnering wat met nagedagtenis bejeën word nie, maar lewend en teenwoordig. Dit herinner aan Johannes 14:21,23 waar uitdruklik gesê word dat Jesus Hom openbaar aan dié wat Hom liefhet en die gebooië onderhou. Jesus pas goed in by die voorvader wat optree soos 'n ouer broer. Die oudste kind, so word geglo, staan die naaste aan die bronne en die oorsprong van alles (Kabasélé 1992b:122).

Jesus is die “oudste”, die “Enigste” (Joh 1:14) volgens die Afrika-tradisie. Jesus is vir hulle die oudste broer wat as bemiddelaar vir al die ander kinders optree. Niemand het toegang tot die Vader behalwe deur Hom nie (Joh 14:6). Hy maak die Vader bekend en is ook die voorbeeld vir sy volgelinge (Joh 13:15).

Iemand leef uit die gemeenskap wat aan jou lewe gegee het. Netso is Jesus die “goeie herder” (Joh 10:9) wat vir die gemeenskap lewe gee en sorg. Die geloof in die tipiese Afrika-voorvaders word nie noodwendig opgesê wanneer iemand 'n Christen word nie. Jesus bestaan naas die voorvaders en word vir sommige, die voorvader *par excellence*.

4.4 Geneser

Volgens tipiese opvattinge uit Afrika oor gesondheid omvat dit die mens se fisiese, psigiese en sosiale toestand. Die spesifieke ekonomiese en politieke situasie is medebepalend van iemand se gesondheid. Siekte, volgens 'n Afrikaan, beteken dus nie net 'n versteuring van die ekwilibrium van die menslike organisme nie, maar ook 'n breuk in sy/haar sosiale tekstuur (Kolié 1992:138). Genesers en medisyne neem daarom 'n prominente plek in die Afrika-gemeenskap in.

Sekere bergpieke, hoogtes, riviere of openinge in 'n bos kan byvoorbeeld “speaking places” (Kolié 1992:140) word waar 'n stam of familie besoek aflê tydens lewenskrisisse, soos dood of siekte. By só 'n plek word die voorvaders opgesoek om die gemeenskap se sosiale ekwilibrium weer te herstel. Om goed te leef, beteken om geluk en sukses te smaak. Om goed te sterf, beteken om op 'n hoë ouderdom op natuurlike wyse aan jou einde te kom. Die genesers neem posisie teenoor die bese magte wat siekte veroorsaak in, word geglo. Daarom is die geneser in eerste opsig 'n sosio-terapeut omdat hy/sy nie net die oorsake van die siekte moet opspoor en beveg nie, maar ook die samelewing se balans moet herstel. Wanbalanse lê aan die wortel van alle siekte, word geglo.

Pas die Johannese Jesus in by só 'n verwagting? Die genesing van die blinde (Joh 9:1-41) het wel só 'n fisiese én geestelike effek. Dit gaan oor geestelike insig om Jesus as die Seun van God te herken én te erken.

Vir die Swart mense van Afrika is siekte skandalig. Daarom moet die oorsaak opgespoor word, of dit nou 'n besweerder of 'n vloek is, of selfs die wraak van die voorouers. Ernstige siekte of 'n psigiese defek is die ontmoetingspunt tussen lewe en dood (Kolié 1992:138). Dit is die

gevegsfront tussen lewe en dood. Jesus, die Logos, wat die toppunt van mensheid en godheid verteenwoordig, neem op grond van sy kruisdood stelling in by dié ontmoetingspunt tussen lewe en dood. Hy omarm die horisontale dimensie van verhoudinge, wat in hierdie tydvak afspeel, sowel as die vertikale dimensie van iemand se afkoms. Genesing van siekte beteken veral die ontslae raak van die bose en geheimsinnige magtesodat die siekte daarna vanself genees.

Die opstanding van Jesus (Joh 11:1-44) help die Swart mense van Afrika om God se oorwinning oor die bose en dood sinvol te verstaan. Jesus, die Lig, skyn alreeds in die duisternis van hierdie wêreld om die oorwinning oor die bose sigbaar te maak (Joh 1:5; 8:12). Jesus wat opgewek is, is so die geneser vir Afrika.

4.5 Bevryder van lyding

Afrika beleef homself as 'n onderdrukte, en voer stryd teen siekte, oorlog, hongersnood, armoede en korrupsie. Dit bied 'n uitdaging aan die Christendom. Die kenmerkende van die menswording van die Seun van God is juis om die kettings van sonde en onsekerheid wat die mensheid bind, los te grendel sodat die volle lewe van God die oorhand mag kry. Hy bring die emansipasie van die mensheid tot stand. In die verhaal van die Samaritaanse vrou (Joh 4:1-42) kom dit treffend na vore. Afrika smag na die volle Jesus-bevryding wat die nuwe lewe in sy volheid bied.

Buitengewone weelde te midde van ontmenslikende armoede, sowel as uitbuiting deur eie owerhede en magte van buite, is egter aan die orde van die dag in Afrika. Bevryding tot ware vryheid is 'n diepgevoelde behoefte (Brueggemann 1986:5; Houser 1987:17). Jesus se lyding en dood is volgens die Johannesevangelie meer as net sentiment. Sy menslikheid as die Seun van God is 'n voorbeeld van diens (Joh 13:12-17). Hy is die lydende wat solidêr met die menslike nood kom staan het. Jesus is die bevryder by uitnemendheid. Die kerk moet verder gestalte aan dié sigbare vryheid gee deur die bemagtiging en begeleiding van die Parakleet. God se wêreld moet in Afrika emansipeer tot die volheid van sy potensiaal deur die aanvaarding van die bevryding in Jesus Christus (Mofokeng 1984:72; Magesa 1992:156).

Dié Jesus, wat andere se voete was (Joh 13:1-17), kom “tuis” in Afrika, waar selfsug, trots en uitbuiting dikwels dreig om sy Godgeskape mense te vernietig. Dit is ook dié Jesus wat die mensheid kom transformeer het tot die nuwe lewe deur sy algehele oorgegewe en onselfsugtige solidariteit aan die kruis. So 'n selfopofferende liefdesbetoning kom “tuis” in Afrika. Sy woorde in Johannes 15:13 sê alles: “Niemand het groter liefde as dit nie: dat hy sy lewe vir sy vriende aflê”.

5 SLOTOPMERKING

Ten slotte sou gevra kon word wat wesenlik aan die wortel van kwaad in Afrika lê. Kan 'n geloof in die Jesus, soos Johannes Hom teken, die probleme oplos of ten minste draagliker maak? John Waliggo (1992: 174). vat dit raak as hy sê: "Instead of succumbing to despair because of this double rejection from without and within, African Christians should look to Jesus who fully experienced rejection by the foreigners and by his own people. He certainly has something vital to say and do in the African situation and experience" Jesus word die ouer broer vir die arme, en die kragtige bevryder van soveel knellende bindinge vir sy eie mense.

Nabootsing van Jesus sal in die Afrika-sand onverrigtersake wegsink, maar opregte navolging beteken om moderne Afrika-dissipels van Jesus te word, wat die brug sal slaan tussen 'n haglike werklikheid en die Jesus-ideaal. Die opgestane Jesus is steeds relevante bevryder, ook vir Afrika!

Literatuurverwysings

- Anderson, P N 1996. *The Christology of the Fourth Gospel*. Tübingen: JCB Mohr.
- Appiah-Kubi, K 1976. Jesus Christ: Some Christological aspects from African perspectives, in: Mbiti, J (ed), *African and Asian contributions to contemporary theology*. Geneva: Bossey, 8-14.
- Boff, L 1978. *Jesus Christ the liberator: A critical Christology for our time*. Maryknoll: Orbis Books.
- Boulaga, F E 1984. *Christianity without fetishes*. Maryknoll: Orbis Books.
- Brueggemann, W 1986. Voices of the night – *Against justice*, in: Brueggemann, W (ed) *To act justly, love tenderly, walk humbly*. New York: Paragon.
- Bujo, B 1981. Pour une éthique africano-christocentrique. *Bulletin de la théologie africaine* 3(5), 51-52.
- , 1982. A Christocentric ethic for black Africa. *Theology Digest* 30(2):143-156.
- , 1986. Afrikanische Theologie in ihrem gesellschaftlichen Kontext. *Theologie Interkulturell* 1, 79-137.
- Culpepper, R A 1983. *Anatomy of the Fourth Gospel: A study in literary design*. Philadelphia: Fortress Press.
- Dickson, K 1984. *Theology in Africa*. Maryknoll: Orbis Books.
- Du Rand, J A 1985. The characterization of Jesus as depicted in the narrative of the Fourth Gospel. *Neotestamentica* 19, 18-36.
- Gowler, D B 1994. Hospitality and characterization in Luke 11:37-54. A socio-narratological approach. *Semeia* 64, 213-251.
- Houser, G M 1987. Assessing Africa's liberation struggle. *Africa Today* 34:2-16.
- Kabasélé, F (ed) 1986a *Chemins de la christologie africaine*. Paris: Desclee.
- , 1986b Le Christ comme Ancêtre et Aîné, in: Kabasélé, F (ed), Paris: Desclee, 127-141.
- , 1992a Christ as chief, in Schreiter, R J (ed), *Faces of Jesus in Africa*. London: SCM, 103-115.
- , 1992b Christ as ancestor and elder brother, in: Schreiter, R J (ed), 116-127.
- Kabongo, B 1986 Jesus dans les théologies sud-africaines, in: Kabasélé, F (ed), 299-311.

- Kelber, W H 1979. *Mark's story of Jesus*. Philadelphia: Fortress Press.
- Kolić, C 1992. Jesus the healer, in: Schreiter, R J (ed), 128-150.
- Kysar, R 1976. *John the maverick Gospel*. Atlanta: John Knox Press.
- Loader, W R G 1984. The central structure of Johannine Christology. *NTS* 30:188-216.
- Magesa, L 1992. Christ the liberator and Africa today, in: Schreiter, R J (ed), 151-163.
- Mbiti, J S 1976. *African and Asian Contributions to Contemporary Theology*. Geneva: Basset.
- , 1968. Afrikanische Beiträge zur Christologie, in: Beyerhaus, P (ed), 72-85.
- Mbiye, N 1974. *Le culte des Esprits*. Kinshasa: Centre d'Études Pastorales.
- McCracken, D 1993. Character in the boundary: Bakhtin's interdividuality in Biblical narratives. *Semeia* 63:29-42.
- Mofokeng, T A 1983. *The Crucified among the crossbearers: Towards a black Christology*. Kampen: Kok.
- Mulago, Cm 1973. *La religion traditionnelle des Bantu et leur conception du monde*. Kinshasa: Centre d'Études Pastorales.
- Nyamiti, C 1984a The incarnation in the light of African understanding of personality, in *Christology from some African perspectives*. Nairobi: Chiea, 138-253.
- , 1984b *Christ as our ancestor: Christology from an African perspective*. Zimbabwe: Gweru.
- , 1985. The Mass ad Divine and Ancestral Encounter between the Living and the Dead. in: *African Christian Studies*, 28-48.
- , 1987. Ancestral kingship in the Trinity: An African theology of the Trinity, in *Inculturation: Working papers on living faith and cultures*. Roma: Editrice Pontificio Intituto Biblico, 29-48.
- , 1992. African Christologies today, in: Schreiter, R J (ed), 3-23.
- Pénoukou, E J 1982. Réalité africaine et Salut en Jésus Christ. *Spiritus* 23:88, 362-379.
- , 1986. Christologie au village, in: Kabasélé (ed), 69-106.
- Pobee, J S 1979. *Toward an African theology*. Nashville: Abington Press.
- Prince, G 1987. *A Dictionary of Narratology*. Lincoln: University of Nebraska.
- Rotz, C J 1998. *The One who sits on the throne: Interdividual perspectives of the characterization of God in the book of Revelation*. Johannesburg: RAU (unpublished dissertation).
- Sanon, A 1992. Jesus, Master of initiation, in: Schreiter, R J (ed), 85-102.
- Sanon, A T 1986. Jésus, Maître d'initiation, in: Kabasélé (ed), 143-166.
- Sawyer, H 1968. *Toward a new Christian encounter with Africa*. London: Faber and Faber.
- Schnackenburg, R 1965. *Das Johannesevangelium*. Vol 1. Freiburg: Herder.
- Schreiter, R J (ed) 1992. *Faces of Jesus in Africa*. London: SCM.
- Setiloane, G M 1986. *African theology: An introduction*. Johannesburg: Skotaville.
- Shorter, A 1985. *Jesus and the witchdoctor. An approach to healing and wholeness*. London: Doubleday.
- , 1986. Christian Healing and Traditional Medicine in Africa. *Kerygma* 20:51-58.
- Smalley, S S 1978. *John, Evangelist and Interpreter*. Exeter: Paternoster.

- Thompson, M M 1993. God's voice you have never heard; God's form you have never seen. The characterization of God in the Gospel of John. *Semeia* 63:177-204.
- Van der Watt, J G 1999. *Dynamics of metaphor in the Gospel according to John*. Pretoria: Universiteit van Pretoria (ongepubliseerde D Litt).
- Waliggo, J M 1992. African Christology in a situation of suffering, in: Schreiter, R J (ed), 164-180.
- Young, J U 1986. *Black and African theologies: Siblings or distant cousins*. Maryknoll: Orbis Books.